

Домбровська Олена

кандидат економічних наук

доцент кафедри управління земельними ресурсами та кадастру
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва
м. Харків, Україна

Кульбака Віктор

кандидат економічних наук

доцент кафедри економічної теорії і права
ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»
м. Дніпро, Україна

Dombrovska Olena

Docent, Associate Professor at the Department of Land Management and Cadastre
Kharkiv National Agrarian University named after V.V. Dokuchayev
Kharkiv, Ukraine

Kulbaka Viktor

Associate Professor at the Department of Economic Theory and Law
Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture
Dnipro, Ukraine

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ STATE POLICY OF PROMOTION OF ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT AT THE NATIONAL AND REGIONAL LEVELS

У розвитку як світової, так і національної та регіональної економіки на сучасному етапі господарювання відбуваються процеси активізації діяльності у сфері підприємництва. Нині підприємство набуває нового інноваційного характеру, що окреслює його важливу роль в економічному зростанні країни, соціальному забезпеченні і підвищенні добробуту членів суспільства.

Значення підприємницької діяльності полягає передусім у тому, що підприємство: по-перше, сприяє структурним змінам у системі господарювання; по-друге, сприяє регіональному і ефективному використанню інвестиційних матеріальних і нематеріальних ресурсів; по-третє, забезпечує зайнятість трудових ресурсів і належну мотивацію до високопродуктивної праці; по-четверте, створює умови для розвитку новаторства, ініціативи, творчості і розвитку інтелектуальної особистості підприємця; по-п'яте, створює сприятливе середовище для здорової конкуренції і завдяки цьому стає своєрідним каталізатором соціально-економічного розвитку країни [1, с. 12].

Підприємство як соціально-економічне явище виконує окремі функції. Серед них найчастіше як головні виділяють такі: 1. Загальноекономічна функція – у сфері підприємництва здійснюється виробництво товарів, послуг та виконуються роботи задля задоволення попиту споживачів. 2. Ресурсна – підприємець зацікавлений у раціональному використанні та економії ресурсів для досягнення поставлених цілей. 3. Організаційна функція підприємства проявляється у свободі вибору підприємцем напрямку свого розвитку та умінні організувати цей процес. 4. Соціальна функція сприяє покращенню ситуації у сфері зайнятості та підвищенню рівня добробуту населення. 5. Політична функція проявляється у відносинах з приводу володіння та користування засобів та предметів праці. 6. Творча – у сучасних умовах підприємець за рахунок свого творчого мислення може отримати конкурентні переваги на ринку [2, с. 17]. Часто традиційний перелік функцій підприємництва доповнюють особистісною, стимулюючою, управлінською, захисною та ін., залежно від умов, в яких здійснюється підприємницька діяльність. Як невід'ємний сектор ринкової економіки підприємство має явну регіональну орієнтацію, оскільки підприємства

малого та середнього бізнесу планують свою діяльність, виходячи, перш за все, з потреб місцевих ринків, обсягів та структури локального попиту, а місцева влада в межах своїх повноважень формує підприємницький клімат.

Проведення системних реформ, які охоплюють різні аспекти економічного життя регіонів України, потребує науково обґрунтованих концептуальних пропозицій в царині сприяння розвитку підприємництва в контексті інтеграційних процесів. Важливою складовою реформування має бути створення сприятливих умов для розвитку підприємництва, формування цивілізованого підприємницького середовища в кожному регіоні держави, яке б відповідало загальносвітовим і європейським стандартам.

У рамках сприяння розвитку підприємництву найширше застосовується категорія «підтримка підприємництва». З одного боку, категорію розглядають як синтез управлінського та забезпечуючого елементів. Через управлінський елемент підтримки відбувається вирішення організаційно-адміністративних питань, планування і контроль, через забезпечуючий елемент – сприяння забезпеченню підприємництва матеріально-технічними ресурсами, інформаційне обслуговування, надання кредитів тощо. З іншого боку, категорія «підтримка підприємництва» відноситься до економічної функції уряду, а її елементами визнаються – забезпечення, управління, стимулювання. Будь-яке втручання уряду прямо чи опосередковано у розвиток підприємництва потрібно кваліфікувати як управління його розвитком, що передбачає цілеспрямовану, комплексну діяльність державних та недержавних інститутів, спрямовану на поєднання, узгодження, комбінування різних форм, методів регулювання, підтримки, стимулювання і мотивації розвитку суб'єктів підприємництва та їхньої інфраструктури [3, с. 6].

У більш загальному вигляді інституційний механізм регулювання розвитку підприємництва зводиться до трьох груп інститутів: організаційно-правових, фінансових та економічних, при цьому зусилля робиться на необхідності їх використання у комплексі на макро-, мезо- і мікрорівнях.

Законодавство України передбачає такі напрямки державної політики у сфері розвитку малого і середнього підприємництва в Україні: 1) удосконалення та спрощення порядку ведення обліку в цілях оподаткування; 2) запровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів малого підприємництва, що відповідають критеріям, встановленим у податковому законодавстві; 3) залучення суб'єктів малого підприємництва до виконання науковотехнічних і соціально-економічних програм, здійснення постачання продукції (робіт, послуг) для державних та регіональних потреб; 4) забезпечення фінансової державної підтримки малих і середніх підприємств шляхом запровадження державних програм кредитування, надання гарантій для отримання кредитів, часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами тощо; 5) сприяння розвитку інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва; 6) гарантування прав суб'єктів малого і середнього підприємництва під час здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності; 7) сприяння спрощенню дозвільних процедур та процедур здійснення державного нагляду (контролю), отримання документів дозвільного характеру для суб'єктів малого і середнього підприємництва та скороченню строку проведення таких процедур; 8) організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів малого і середнього підприємництва; 9) впровадження механізмів сприяння та стимулювання до використання у виробництві суб'єктами малого і середнього підприємництва новітніх технологій, а також технологій, які забезпечують підвищення якості товарів (робіт, послуг).

Надання фінансової державної підтримки здійснюється спеціально уповноваженим органом у сфері розвитку малого і середнього підприємництва, іншими органами виконавчої влади, Верховною Радою Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, Українським фондом підтримки підприємництва та іншими загальнодержавними фондами, регіональними та місцевими фондами підтримки підприємництва. Основними видами фінансової державної підтримки є: 1) часткова

компенсація відсоткових ставок за кредитами, що надаються на реалізацію проектів суб'єктів малого і середнього підприємництва; 2) часткова компенсація лізингових, факторингових платежів та платежів за користування гарантіями; 3) надання гарантії та поруки за кредитами суб'єктів малого і середнього підприємництва; 4) надання кредитів, у тому числі мікрокредитів, для започаткування і ведення власної справи; 5) надання позик на придбання і впровадження нових технологій; 6) компенсація видатків на розвиток кооперації між суб'єктами малого і середнього підприємництва та великими підприємствами; 7) фінансова підтримка впровадження енергозберігаючих та екологічно чистих технологій; 8) інші види не забороненої законодавством фінансової державної підтримки.

Вивчення закордонного досвіду дозволяє констатувати, що неодмінною умовою успіху в розвитку підприємництва є положення про те, що підприємство (особливо середні та малі) має потребу у всебічній і стабільній державній підтримці. Вона втілюється в різних формах, передусім шляхом стимулювання виробництва найбільш пріоритетних видів продукції, надання податкових пільг, дотацій, пільгового банківського кредитування, створення інформаційно-консультативних і науково-технічних центрів, розвитку системи страхування, організації матеріально-технічного постачання. Важливу роль відіграють прийняття і виконання законодавства, розробка і реалізація конкретних комплексних програм. Провідна роль відводиться інститутам державної та громадської підтримки підприємництва. Так у країнах Європи з метою підтримки підприємництва створена мережа бізнес-центрів і бізнес-інкубаторів, націлена на його розвиток. Отже, розвиток підприємництва в регіонах України повинен відбуватися на основі запровадження зарубіжного, і передусім європейського досвіду, тобто відбуватися при використанні європейських стандартів розвитку підприємництва, що значною мірою обумовить створення сучасної ринкової економіки з соціальною спрямованістю.

Зважаючи на те, що підприємництво відіграє в економіці будь-якої країни досить значну роль, є невід'ємною частиною соціально-економічної системи країни, забезпечуючи стабільність ринкових відносин, залучаючи велику частку громадян країни в систему відносин шляхом відкриття ними власної справи, забезпечуючи високу ефективність виробництва шляхом глибокої спеціалізації та кооперації виробництва, що сприятливо позначається на економічному зростанні національної економіки.

Розвиток підприємництва можливий тільки за наявності концептуально-виваженої системи державно-правових заходів, спрямованих на економічну, соціальну, інформаційну, навчальну та інші види підтримки. Без державно-правової політики у цій сфері становлення підприємництва неможливе, ефективність його діяльності різко знижується, цілі та призначення деформуються. За рахунок державного втручання в розвиток малого бізнесу через проведення соціально-економічної, валютно-фінансової, структурно-інвестиційної і науково-технічної політики у вигляді різних важелів можливо і необхідно активізувати його діяльність та, на цій основі, забезпечити зайнятість населення та пом'якшити негативний вплив кризи на економіку України. Все це дозволить створити сприятливі умови для вільного розвитку і гідного життя кожного громадянина країни.

Перелік використаних джерел:

1. Газуда М.В., Волощук Н.Ю. Регіональний розвиток сфери малого підприємництва. Ужгород: Видавництво «ФОП Сабов А.М.», Ужгород, 2017. 254 с.
2. Александрова Б. В. Торгово-промислові палати в Україні як інституції стимулювання розвитку підприємництва: дис. канд.: 08.00.03. Дніпропетровськ, 2016. 251 с.
3. Економічний розвиток регіону на основі активізації підприємницької діяльності: монографія // за заг. ред. док. економ. наук, професора А.І.Ковальова. Одеса: Атлант, 2014. 178 с.